

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ทักษะสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมของผู้ต้องขัง ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ต้องขังได้รับของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเครือข่ายทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคมของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ต้องขังของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี เป็นนักโทษเด็ดขาด ที่ต้องโทษเป็นครั้งแรก การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยการแจกแบบสอบถามกระจายครบทุกแดนของทัณฑสถานวัยหนุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 358 ชุด จากตัวแทนของประชากรทั้งหมด 5,344 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) สำหรับตัวแปรที่เป็นข้อมูลเรียงอันดับ (Ordinal) ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficients) ตามวิธีของ Pearson และ Kendall

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 21 -25 ปี คิดเป็นร้อยละ 69 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 82.1 สถานภาพในครอบครัวเป็นสมาชิกครอบครัว ร้อยละ 90.8 ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาร้อยละ 43.6 อาชีพก่อนเข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน ทำงานเป็นลูกจ้างบริษัทหรือห้างร้าน คิดเป็นร้อยละ 28.2 รายได้ของครอบครัวโดยประมาณต่อเดือนอยู่ในช่วง 4,001 - 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.2 มีภาระในการหาเลี้ยงครอบครัว ร้อยละ 53.4 และมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 53.1

5.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความผิดและการจำคุก

ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินร้อยละ 55.6 มีกำหนดโทษระยะเวลา 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.7 มีชั้นผู้ต้องขังเป็นชั้นเยี่ยมคิดเป็นร้อยละ 29.3 ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานอยู่ในช่วง 1 ปีขึ้นไป ถึง 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.8

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม

ในด้านของความถี่ในการติดต่อกับเครือข่ายภายนอกทัณฑสถาน ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังได้รับการติดต่อจากครอบครัวและญาติในระยะเวลา 6 เดือน ที่จำนวน 1 – 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.8 และ ร้อยละ 44.4 ตามลำดับ ส่วนที่ไม่ได้รับการติดต่อกับเครือข่ายเพื่อนภายนอกทัณฑสถาน คิดเป็นร้อยละ 55.9

ส่วนความถี่ในการติดต่อกับเครือข่ายภายในทัณฑสถาน ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความถี่ในการติดต่อภายในระยะเวลา 6 เดือน กับเพื่อนผู้ต้องขัง ตั้งแต่ 1 – 100 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.3 ส่วนความถี่ในการติดต่อกับผู้คุมที่ความถี่ ตั้งแต่ 1 – 100 ครั้ง เป็นร้อยละ 93.2 ผู้ต้องขังไม่ได้รับการติดต่อเลยจากนักสังคมสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 60.6 มากกว่าอนุศาสนาจารย์ และครูฝึกวิชาชีพ ผู้ต้องขังได้รับการติดต่อจากนักสังคมสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 38.8 มากกว่าอนุศาสนาจารย์ และครูฝึกวิชาชีพ

ในด้านของวิธีการที่ใช้ในการติดต่อ ส่วนของเครือข่ายภายในทัณฑสถานจะเป็นวิธีการสนทนากับทุกเครือข่าย ในส่วนของเครือข่ายอนุศาสนาจารย์กับครูฝึกวิชาชีพจะมีกระบวนการให้ความรู้และข้อมูลเอกสารร่วมด้วย ส่วนวิธีการในการติดต่อกับเครือข่ายภายนอกทัณฑสถาน ส่วนมากเป็นการติดต่อทางจดหมายร้อยละ 80

ในด้านของความหนาแน่นของเครือข่ายทางสังคม เครือข่ายภายนอกที่มีความหนาแน่นมากที่สุดของผู้ต้องขัง คือ เครือข่ายครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 43.3 ส่วนเครือข่ายภายในทัณฑสถานที่มีความหนาแน่นมากที่สุดของผู้ต้องขัง คือ เครือข่ายเพื่อนผู้ต้องขัง คิดเป็นร้อยละ 32.5

ในด้านขนาดของกลุ่มเครือข่ายทางสังคม เครือข่ายภายนอกของผู้ต้องขัง ส่วนมากมีมารดาเป็นเครือข่าย ร้อยละ 76.8 ไม่มีเครือข่ายเพื่อนนอกทัณฑสถานเลย ร้อยละ 56.7 ส่วนขนาดของกลุ่มเครือข่ายภายในทัณฑสถาน เครือข่ายที่มีจำนวนคนที่เป็นเครือข่ายมาก คือ เครือข่ายเพื่อนผู้ต้องขัง มีจำนวนเพื่อนตั้งแต่ 1 คน ถึง 60 คน

5.1.4 ข้อมูลการสนับสนุนทางสังคม

ผู้ต้องขังมีแหล่งสนับสนุนทางสังคม แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ แหล่งสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเครือข่ายภายนอกทัณฑสถาน ได้แก่ ครอบครัว ญาติ และเพื่อนนอกทัณฑสถาน ส่วนแหล่งสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มเครือข่ายภายในทัณฑสถาน ได้แก่ ผู้คุม นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อนผู้ต้องขัง อนุศาสนาจารย์ และครูฝึกวิชาชีพ

ประเภทของการสนับสนุนทางสังคมที่ได้จากแหล่งสนับสนุนทางสังคมของทุกเครือข่ายทางสังคม ได้แก่ จิตใจ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร คำปรึกษา ในส่วนแหล่งสนับสนุนจากครอบครัว และญาติ มีการสนับสนุนทางสังคมในด้านการเงินด้วย ส่วนแหล่งสนับสนุนทางสังคมจากผู้คุม และเพื่อนผู้ต้องขังมีการสนับสนุนทางสังคมในด้านการงานเพิ่มมาอีกหนึ่งอย่าง

ในด้านของการสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ต้องขังได้รับจากแหล่งเครือข่ายทางสังคม ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านจิตใจจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.82 อยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งของจากเพื่อนในทัณฑสถาน มีค่าเฉลี่ย 3.77 อยู่ในระดับมาก ด้านข้อมูลข่าวสารจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.77 ด้านคำปรึกษาจากครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก ด้านการเงินจากครอบครัว ค่าเฉลี่ย 3.76 อยู่ในระดับมาก และด้านการงานจากเพื่อนผู้ต้องขัง เฉลี่ยที่ 3.42 อยู่ในระดับมาก

5.1.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคม

เครือข่ายผู้คุม มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาที่ต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ชั้นผู้ต้องขัง ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิต ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด รายได้ และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกัน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

เครือข่ายนักสังคมสงเคราะห์ มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับรายได้ที่ต่างกัน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เครือข่ายเพื่อนผู้ต้องขัง มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา และ ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ชั้นผู้ต้องขัง ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิต ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด รายได้ และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานที่แตกต่างกัน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

เครือข่ายอนุศาสนาจารย์ มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ชั้นผู้ต้องขัง ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อร่างกาย และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับรายได้ที่ต่างกัน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เครือข่ายครูฝึกวิชาชีพ มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อร่างกาย ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด รายได้ และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับชั้นผู้ต้องขังที่ต่างกัน โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เครือข่ายครอบครัว มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับสถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิต และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด และรายได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

เครือข่ายญาติ มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด และรายได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ชั้นผู้ต้องขัง ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิต ลักษณะความผิดเกี่ยวกับเพศ ส่วนระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน และลักษณะครอบครัวต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เครือข่ายเพื่อนนอกทัณฑสถาน มีความหนาแน่นของเครือข่ายแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิต ลักษณะความผิดพระราชบัญญัติยาเสพติด และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับรายได้ และภาระในการหาเลี้ยงครอบครัวที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม ด้านจิตใจ ที่ได้รับจากผู้คุมต่างกันมีความสัมพันธ์กับชั้นผู้ต้องขัง ภาระในการหาเลี้ยงครอบครัว และลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้รับจากนักสังคมสงเคราะห์ที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้รับจากเพื่อนผู้ต้องขังต่างกันมีความสัมพันธ์กับ

กำหนดโทษ ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน และรายได้ต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , .05 และ .01 ตามลำดับ ได้รับจากญาติต่างกันมีความสัมพันธ์กับลักษณะความผิด ประทศร้ายต่อชีวิต รายได้ และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , .05 , .01 ตามลำดับ ที่ได้รับจากเพื่อนนอกทัณฑสถานต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ลักษณะความผิดประทศร้ายต่อทรัพย์สิน ลักษณะความผิดอื่นๆ และรายได้ ต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ และลักษณะความผิดประทศร้ายต่อชีวิตต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การสนับสนุนทางสังคม ด้านการเงิน ที่ได้รับจากครอบครัวต่างกันมีความสัมพันธ์กับ กำหนดโทษต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์กับชั้นผู้ต้องขังและ ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากัน ได้รับ จากญาติต่างกันมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ และรายได้ต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับจากเพื่อนนอกทัณฑสถานต่างกันมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ และลักษณะความผิด ประทศร้ายต่อทรัพย์สินต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับลักษณะ ความผิดประทศร้ายต่อชีวิต และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

การสนับสนุนทางสังคม ด้านการงาน ที่ได้รับจากผู้คุมมีความสัมพันธ์กับลักษณะความผิด ประทศร้ายต่อทรัพย์สิน และลักษณะความผิดอื่นๆ ต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ รับจากเพื่อนผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับรายได้ และระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานต่างกัน อย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาดังกล่าว มีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผลการศึกษาหลายประเด็น คั้งนั้น ผู้วิจัยจึงจำแนกการอภิปรายผลตามเครือข่ายทางสังคมของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นเครือข่ายภายนอกทัณฑสถาน ได้แก่ ครอบครัว ญาติ และเพื่อนนอก ทัณฑสถาน และกลุ่มที่สองเป็นเครือข่ายภายในทัณฑสถาน ได้แก่ ผู้คุม นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อนผู้ต้องขัง อนุศาสนาจารย์ และครูฝึกวิชาชีพ ดังนี้

5.2.1 เครือข่ายภายในทัณฑสถาน

เครือข่ายภายในทัณฑสถานของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัด ปทุมธานี ได้แก่ เครือข่ายผู้คุม เครือข่ายนักสังคมสงเคราะห์ เครือข่ายเพื่อนผู้ต้องขัง เครือข่าย

อนุศาสนาจารย์ และเครือข่ายครูฝึกวิชาชีพ ดังต่อไปนี้

5.2.1.1 เครือข่ายผู้คุม

รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้คุม ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนหนึ่งที่เป็นเสาหลักของครอบครัวในการหารายได้ ต้องถูกจองจำ ครอบครัวของผู้ต้องขังเหล่านั้นต้องเดือดร้อนในสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเพราะสูญเสียรายได้ในการจุนเจือครอบครัว ส่วนผู้ต้องขังเองก็ต้องวิตกกังวลต่อความเป็นอยู่ของคนทางบ้านและความเป็นอยู่ของตนเอง ดังนั้นผู้คุมจึงต้องหางานให้ผู้ต้องขังทำ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ต้องขัง และครอบครัวของผู้ต้องขัง เป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ผู้ต้องขัง จินตนา อุนิพันธ์ (2539 : 4) กล่าวว่า การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีการช่วยเหลือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤติ จะช่วยบรรเทาความรุนแรงของปัญหา

ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้คุม ทั้งนี้เพราะระยะเวลาที่ผู้ต้องขังได้รู้จักหรือติดต่อกัน เป็นช่วงเวลาที่รู้จักกันและดำเนินสัมพันธ์ภาพเรื่อยมา ระยะเวลาที่ใช้ในการติดต่อกันแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของกลุ่ม ซึ่งความมั่นคงของกลุ่มนี้จะมีความสำคัญในการทำนุผลของการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าจำนวนแหล่งที่ให้การสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ต้องขังจะได้รับ ถ้าระยะเวลาของความสัมพันธ์ยาวนาน ความหนาแน่นของเครือข่ายทางสังคมจะมีมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ฉวีวรรณ แก้วพรหม (2530 : 18) หากบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น และรู้จักกันในระยะเวลานานก็จะทำให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากขึ้น จะเห็นได้ว่าระยะเวลาที่ใช้ในการติดต่อกันจะส่งผลต่อการสนับสนุนทางสังคม เมื่อบุคคลรู้จักและติดต่อกันในระยะเวลานานขึ้น ก็ทำให้มีความสนิทสนมกันมากขึ้น ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันมากขึ้นตามไปด้วย

ชั้นผู้ต้องขังต่างกันมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมจากผู้คุม โดยผู้ต้องขังที่มีชั้นเยี่ยมได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากที่สุด รองลงไปคือ ชั้นดี และชั้นกลาง จะสังเกตได้ว่าผู้ต้องขังเหล่านี้เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ว่า คนดีใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย และผู้ต้องขังที่เป็นคนดีในทัณฑสถานก็มีมาก และควรได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และคนในสังคมเพื่อให้เขากลับตัวเป็นคนดีต่อไป

โดยปกติผู้ต้องขังใหม่ที่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานเมื่อเข้ามาจะอยู่ในชั้นผู้ต้องขังชั้นกลางก่อน จะมีการพิเศษคือกระทำผิดมาก อาจมีการให้อยู่ในชั้นที่ต่ำลงมาตามคำสั่งศาล และมีการเลื่อนชั้นลดชั้น ทุก 6 เดือน ซึ่งผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่จะมีความวิตกกังวลกับสภาพความเป็นอยู่ของตนเองมาก จึงเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางจิตใจจากผู้คุมมาก

ภาวะในการหาเลี้ยงครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยผู้ต้องขังที่มีภาวะในการหาเลี้ยงครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจ จากผู้คุมมาก การที่ผู้ต้องขังต้องสวมบทบาทในการเป็นบิดาที่ต้องส่งเสียเลี้ยงดูบุตร หรือเป็นบุตรที่ต้องมีภาระหาเลี้ยงบิดามารดา และมีบทบาทในการเป็นผู้ต้องขัง ซึ่งการจำคุกทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามบทบาทนั้นได้ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาท จากการศึกษาของ สาวิตรี ลิ้มชัยอรุณเรือง (2536 : 61) พบว่า ความขัดแย้งในบทบาท ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม และความคับข้องใจของผู้สวมบทบาท ดังนั้นจึงควรที่จะหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งในบทบาท และ ฌรงค์ เสงี่ยมปรีชา (2541 : 150) กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนในสังคมย่อมมีสถานภาพ และบทบาทมากมาย แต่การแสดงบทบาทของแต่ละบุคคลอาจเป็นปัญหา เกิดความลำบากในสัมฤทธิ์ผลของการแสดง อันจะเป็นผลเสียต่อองค์กรหรือสังคมได้ เมื่อบทบาทเปลี่ยนไป และได้บทบาทใหม่มาซึ่งไม่สอดคล้องกัน บทบาทใหม่จึงอาจขัดแย้งกับบทบาทเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงบทบาทจากบิดามาเป็นผู้ต้องขัง เป็นต้น ในกรณีของผู้ต้องขังความขัดแย้งในบทบาทที่เกิดขึ้นไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงทำให้ผู้ต้องขังมีความวิตกกังวลและเป็นห่วงครอบครัว จึงต้องการคำปรึกษาแนะนำ และกำลังใจจากคนที่ไว้ใจได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ได้รับความเห็นใจจากผู้คุม

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินได้รับการสนับสนุนทางสังคมทุกด้าน จากเครือข่ายผู้คุมน้อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับคนที่คิดยาเสพติด เพราะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกัน เช่น มีพฤติกรรมเก็บตัว ขาดการยอมรับตนเองและผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้สภาพครอบครัวของผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่แตกแยก ขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว ดังนั้นเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้คุม ผู้ต้องขังเหล่านี้จึงมองว่าตนเองได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งในความเป็นจริงผู้ต้องขังได้รับการสนับสนุนทางสังคมเหมือนกันหมด เพราะมีกฎระเบียบของทางราชการบังคับใช้อยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ คุณอนงค์ ศรีวัชรกุล ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ทักษะสถานวัยหนุ่มกลาง ที่กล่าวว่า การยอมรับตนเองเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มในการส่งเสริมสัมพันธภาพของผู้ต้องขังกับบุคคลอื่นให้มีความมั่นคงยืนยาว เนื่องจากการที่ผู้ต้องขังมีการยอมรับตนเองได้ดี ก็จะรับรู้ตนเองในทางที่ดีและยอมรับผู้อื่น ในทางกลับกัน ถ้าผู้ต้องขังไม่สามารถยอมรับตนเองได้ การรับรู้ตนเองก็จะไปในแง่ลบ และปฏิเสธการยอมรับผู้อื่น

5.2.1.2 เครือข่ายนักสังคมสงเคราะห์

รายได้มีความสัมพันธ์ต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากนักสังคมสงเคราะห์ ในแต่ละปีนักสังคมสงเคราะห์จะแจกสิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนเงินเสื้อผ้าให้แก่ผู้ต้องขังทุกคน และจะให้ความช่วยเหลือกรณีพิเศษสำหรับผู้ต้องขังที่ครอบครัวมีฐานะยากจนไม่สามารถให้การสนับสนุน

ทางสังคมด้านสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มได้ โดยจะพิจารณาถึงความจำเป็นแล้วแต่กรณี แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสี่ในการดำรงชีพหรือการ ได้รับความต้องการสนองตอบขั้นค่าของผู้ต้องขังยังไม่เพียงพอต่อปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่างๆ จากบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนในสังคมน้อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ต้องขังเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสังคมน้อยกว่าผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่นๆ โดยคนสังคมส่วนใหญ่มุ่งมองว่าการที่ผู้ต้องขัง ได้รับโทษถือเป็นการสาสมกับความผิดที่ได้ทำแล้ว ดังนั้นภาระในการดูแลความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังจึงเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์จะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่มากขึ้นตามจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่งบประมาณมีจำนวนจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับความแนวคิดของคุณอนงค์ ศรีวัชรกุล ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ที่กล่าวว่า การที่กรมราชทัณฑ์ได้รับงบประมาณค่าไป เมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่น การสนับสนุนทางด้านการงบประมาณจึงมีค่อนข้างน้อย ไม่พอเพียงต่อการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจำนวนนักโทษมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อการ ได้รับความต้องการสนองตอบขั้นค่าหรือที่เรียกว่าปัจจัยสี่ในการดำรงชีพของผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อสภาพร่างกายของผู้ต้องขัง ด้วยเหตุจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักสังคมสงเคราะห์จะต้องแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ในการประสานงานช่วยเหลือผู้ต้องขัง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ ฯลฯ

ในส่วนบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจะพบว่า มีบทบาทน้อย เนื่องจากผู้ต้องขังมีจำนวนมาก นักสังคมสงเคราะห์จะมีบทบาทในการแจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้และประสานงานในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมต่างๆ ในการช่วยเหลือสนับสนุนผู้ต้องขังมาก ดังนั้นจึงทำให้มองว่าบทบาทในการให้การสนับสนุนทางสังคมด้านอื่น ๆ น้อย เช่น การให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ เป็นต้น การช่วยเหลือจึงเป็นไปแบบเก็บตก ทั้งนี้มีสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรก เป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้หญิงไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติภารกิจภายในทัณฑสถานได้เหมือนผู้ชาย เพราะมีกฎระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัย ดังนั้นการให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ต้องขังในด้านการให้คำปรึกษาจะเป็นไปในลักษณะของการส่งตัวผู้ต้องขังที่ต้องการรับคำปรึกษาจากแผนกมารับบริการกับนักสังคมสงเคราะห์ ดังนั้นการให้บริการคำปรึกษาจึงจำกัดเพียงเฉพาะผู้ต้องขังบางกลุ่มที่มารับบริการ ดังนั้นจึงเกิดการไม่ทั่วถึง ประการที่สองคือมีบุคลากรที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์เพียงคนเดียวในขณะที่ผู้ต้องขังมีจำนวนมาก

กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านข่าวสาร และด้านคำปรึกษา จากนักสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้ต้องขังส่วนหนึ่งที่มีโอกาสได้ออกมาปฏิบัติงานที่ร้านค้าสงเคราะห์ ภายนอกที่คุมขัง ซึ่งอยู่ติดกับที่ทำการนักสังคมสงเคราะห์ทำให้มี

โอกาสได้พบปะ และได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีผู้ต้องขังมีปัญหา ความเครียดที่อยู่ในแต่ละแดนภายในทัณฑสถาน ผู้บังคับแดนเห็นสมควรให้ส่งตัวมารับบริการ คำปรึกษาจากนักสังคมสงเคราะห์อีกจำนวนหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ริคา กิจจาชาณชัยกุล (2542 : 46) กล่าวว่า การได้รับคำแนะนำหรือหาคนที่ปรึกษาที่ไว้ใจได้เป็นที่พึงได้ การสนับสนุน ชนิดนี้มักจะเกิดจากบุคคลที่เป็นวิชาชีพ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เป็นต้น ถ้าบุคคล ขาดการสนับสนุนชนิดนี้จะทำให้รู้สึกสิ้นหวัง

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความคิดประทุรร้ายต่อร่างกายได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้าน สิ่งของ จากนักสังคมสงเคราะห์มากกว่าลักษณะความคิดอื่นๆ ในแต่ละปีนักสังคมสงเคราะห์จะ แจกสิ่งของเครื่องใช้ให้แก่ผู้ต้องขังทุกคนเท่าเทียมกัน และกรณีพิเศษสำหรับกรณีของผู้ต้องขัง ฐานะยากจน ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทางบ้าน ดังนั้นเมื่อขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น และต้องการความช่วยเหลือ นักสังคมสงเคราะห์จะช่วยเหลือตามกรณี ซึ่งเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ต้องขังที่มาขอความช่วยเหลือจากนักสังคมสงเคราะห์

5.2.1.3 เครื่องช่วยเพื่อนผู้ต้องขัง

เครื่องช่วยเพื่อนผู้ต้องขัง เป็นเครื่องช่วยภายในทัณฑสถานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมี ค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.42 คะแนน

ระดับการศึกษาของผู้ต้องขังที่จบระดับอุดมศึกษามีความสัมพันธ์กับเครื่องช่วยทางสังคม โดยมีความหนาแน่นของเครื่องช่วยเพื่อนผู้ต้องขังมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ทั้งนี้เพราะ คนที่มีการศึกษาสูงย่อมแสวงหาข้อมูลหรือแหล่งทรัพยากรในการให้ความช่วยเหลือแก่ตนเองได้มาก ประกอบกับการมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร ทำให้มีความสามารถในการทำความเข้าใจและรับรู้ต่อ สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่า จึงทำให้สามารถติดต่อกับเครื่องช่วยทางสังคมได้ง่ายและสะดวกกว่า ต่างกับคนที่ มีการศึกษาน้อยที่มีทักษะในการติดต่อสื่อสารที่ด้อยกว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไคแมนดี และ เฮย์ (Dimatto and Hays, 1981 : 135 cited in Jane S. Norbeck, 1981 : 51 อ้างถึงใน สุภาภรณ์ ค้วงแพง, 2531 : 59) บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะสามารถรับรู้ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีแนวทางแก้ไข และสามารถเผชิญภาวะเครียดได้ดีกว่าบุคคลที่มีการศึกษาค่ำ

รายได้มีความสัมพันธ์ต่อความหนาแน่นของเครื่องช่วยทางสังคม และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากเพื่อนผู้ต้องขัง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่ มีรายได้ของ ครอบครัวต่ำ ดังนั้นในยามที่ขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน จึงมักได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกัน โดยเป็นการช่วยเหลือเท่าที่สามารถจะช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ เจน เอส. นอร์เบค (Jane S. Norbeck, 1981 : 43 - 58 อ้างถึงใน สุภาภรณ์ ค้วงแพง, 2531 : 58) ยังกล่าวว่า รายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ความแตกต่าง ของรายได้ทำให้บุคคลได้รับโอกาสในการใช้แหล่งบริการทางสังคมต่างกัน

ขั้นผู้ต้องขังต่างกันมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม จากเพื่อนผู้ต้องขัง โดยผู้ต้องขังชั้นเลวมากจะได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร จากเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันมาก เนื่องจากผู้ต้องขังที่อยู่ในชั้นเลวมาก มีโทษที่หนักและระยะเวลาจำคุกนาน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่รู้จักคนมาก ส่วนผู้ต้องขังชั้นเยี่ยมได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านจิตใจและด้านสิ่งของมากที่สุด รองลงไปคือ ชั้นดี และชั้นกลาง จะสังเกตได้ว่าผู้ต้องขังเหล่านี้เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความประพฤติกดี ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ว่า คนดีใครๆ ก็อยากคบหาสมาคมด้วย และผู้ต้องขังที่เป็นคนดีในทัณฑสถานก็มีมาก และควรได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และคนในสังคมเพื่อให้เขากลับตัวเป็นคนดีต่อไป

กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านคำปรึกษา จากเพื่อนในทัณฑสถาน เป็นที่น่าสังเกต คือ ทำไมผู้ต้องขังที่มีกำหนดระยะเวลา 11 - 15 ปี ถึงได้รับการสนับสนุนทางสังคมหลายด้าน จากเครือข่ายต่างๆ รวมทั้งเครือข่ายเพื่อนในทัณฑสถานด้วย ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกำหนดโทษกับระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน พบว่า ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ เนื่องจากผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษดังกล่าว มีจำนวน 10 คน และส่วนใหญ่อยู่ในทัณฑสถานมาเป็นระยะเวลานานโดยเฉลี่ยเกือบ 10 ปี ในขณะที่ผู้ที่มีกำหนดโทษ 21 - 25 ปี ซึ่งมีโทษที่จำคุกนานกว่า มีผู้ต้องขัง 5 คนที่คอบ ส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานได้ยังไม่นาน มีเพียง 1 ใน 5 คนที่อยู่มานานแล้ว ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีกำหนดโทษระยะเวลา 6 - 10 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในทัณฑสถานมาระยะเวลาไม่นานเช่นกัน แต่น้อยกว่ากลุ่มระยะเวลา 11 - 15 ปี ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษที่ผู้ต้องขังได้รับ เจน เอส. นอร์เบค (Jane S. Norbeck. 1982 : 23 - 24 อ้างถึงใน จวีวรรณ แก้วพรหม. 2530 : 18) กล่าวว่า หากบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้นและคบหากันเป็นเวลานาน ก็จะทำให้ได้รับการสนับสนุนซึ่งกันและกันมากขึ้น

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านคำปรึกษา จากเพื่อนผู้ต้องขังมากกว่าลักษณะความผิดอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตเป็นโทษที่หนัก และมีระยะเวลาในการจำคุกยาวนาน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ผู้ต้องขังกลุ่มนี้จะรู้จักคนมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ เจน เอส. นอร์เบค (Jane S. Norbeck. 1982 : 23 - 24 อ้างถึงใน จวีวรรณ แก้วพรหม. 2530 : 18) เมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ติดต่อกันอย่างแน่นแฟ้นในระยะเวลายาวนาน ก็จะทำให้มีการสนับสนุนทางสังคมมากขึ้น

5.2.1.4 เครือข่ายอนุศาสนาจารย์

สถานภาพสมรสของผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านคำปรึกษา จากอนุศาสนาจารย์มาก เนื่องจากผู้ต้องขังที่เป็นหม้ายจะได้

รับความเห็นอกเห็นใจ ความพร้อมจะช่วยเหลือจากบุคคลที่แวดล้อมในเครือข่ายต่างๆ ทางสังคม ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เจน เอส. นอร์เบค (Jane S. Norbeck, 1981 : 43 อ้างถึงใน สุภาภรณ์ ค้วงแพง, 2531 : 58) ที่ว่า หญิงที่เป็นหม้ายจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า หญิงโสด และมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกับ อ่าไพร์ตัน อักษรพรหม (2534) พบว่า ผู้ป่วยที่เป็นหม้ายหรือหย่าจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากที่สุด

กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านคำปรึกษา จากอนุศาสนาจารย์ โดยผู้ต้องขังที่มีกำหนดระยะเวลา 11 - 15 ปี ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่ากำหนดโทษอื่นๆ จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกำหนดโทษกับระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน พบว่า ระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานมีความสัมพันธ์กับกำหนดโทษ ดังนั้นการที่อยู่ในทัณฑสถานมาเป็นเวลานาน การได้พบปะกันบ่อยครั้ง ทำให้มีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และคำปรึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ แมค เอลวิน (MacElen, 1978 : 326 อ้างถึงใน สุภัสตรา เก้าประคิษฐ์, 2535 : 19) ลักษณะโครงสร้างเครือข่ายทางสังคมที่ดี บุคคลจะต้องพบปะกันบ่อย ยิ่งบ่อยเท่าใดยิ่งดีขึ้นไปนั้น ทั้งนี้เพราะการพบปะกันทำให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนสิ่งของ บริการ และได้รับการตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์ ขณะเดียวกันการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ จะได้ดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดี

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์มีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านคำปรึกษา จากเครือข่ายอนุศาสนาจารย์ โดยผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยกว่าลักษณะความผิดอื่นๆ เนื่องจากการคัดเลือกผู้ต้องขังที่เข้าเรียนธรรมะจะเลือกเฉพาะ ผู้ต้องขังที่มีความสนใจ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนธรรมะกับอนุศาสนาจารย์ จะเห็นได้ว่าเกิดความเลื่อมล้ำระหว่างคนที่ได้เรียนและคนที่ไม่ได้เรียน กลุ่มที่ได้เรียนจึงมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ได้รับคำปรึกษา และกำลังใจ จากเครือข่ายอนุศาสนาจารย์ ทำให้มีโอกาสดำเนินการปฏิสัมพันธ์มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียน

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านคำปรึกษา จากเครือข่ายอนุศาสนาจารย์ โดยผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิต ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยกว่าลักษณะความผิดอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ต้องขังที่จะพบปะกับอนุศาสนาจารย์ได้ คือกลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสได้เรียนกับอนุศาสนาจารย์ การได้พบปะกัน ได้รู้จักกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง จึงมีโอกาสดำเนินการปฏิสัมพันธ์กับอนุศาสนาจารย์มากกว่ากลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่ได้เรียน ดังนั้นจึงทำให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากอนุศาสนาจารย์มากกว่าลักษณะความผิดอื่นๆ

5.2.1.5 เครื่อง่ายครูฝึกวิชาชีพ

กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับเครื่อง่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม ผู้ต้องขังที่มีกำหนดระยะเวลา 11 – 15 ปี ได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านจิตใจ และด้านข่าวสาร จากครูฝึกวิชาชีพมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการฝึกวิชาชีพก่อนพ้นโทษจำคุก 6 เดือน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดไทย และได้รับการอบรมวิชาชีพ จากครูฝึกวิชาชีพ จึงมีความใกล้ชิด ทำให้ได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ มาก

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านข้อมูลข่าวสาร จากครูฝึกวิชาชีพ โดยผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าลักษณะความผิดอื่นๆ เนื่องจากผู้ต้องขังที่ได้พบปะกับครูฝึกวิชาชีพ แสดงว่าเป็นกลุ่มของผู้ต้องขังที่ใกล้ชิดไทยแล้ว เพราะผู้ต้องขังจะต้องได้รับการฝึกวิชาชีพก่อนพ้นโทษ 6 เดือน จึงมีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ตลอดจนได้รับกำลังใจและการยอมรับจากครูฝึกวิชาชีพ

5.2.2 เครื่อง่ายภายนอกทัณฑสถาน

มีข้อนำสังเกตอยู่ที่วิธีการติดต่อกับเครื่อง่ายภายนอกทัณฑสถาน ผู้ต้องขัง ร้อยละ 80 ใช้วิธีติดต่อทางจดหมายกับครอบครัว ญาติ เพื่อนนอกทัณฑสถาน มากกว่าวิธีการสนทนาจากการมาเยี่ยมเยียน หรือทางโทรศัพท์ เนื่องจากการใช้วิธีการติดต่อทางจดหมายมีข้อจำกัด คือการไม่พบปะ และความล่าช้าของจดหมาย โดย สมิต สีขณกร (2527 : 19-23) กล่าวว่า การพบปะพูดคุยกันจะทำให้ผู้สนทนาได้เข้าใจกันมากขึ้น นอกจากน้ำเสียงและคำพูดแล้ว ยังมีโอกาสเห็นพฤติกรรมอื่นๆ การโทรศัพท์ทำให้ได้โต้ตอบกันได้ทันทีเช่นกัน แต่ไม่สามารถมองเห็นพฤติกรรมกัน ส่วนการเขียนจดหมายเป็นการติดต่อที่ล่าช้า แต่ข้อดี คือ สามารถเก็บไว้ได้ และอ่านทบทวนความจำได้ นอกจากนี้วิธีการที่ใช้ในการติดต่อกับเครื่อง่ายจะส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพของครอบครัว ตลอดจนความแตกต่างของผู้ต้องขังแต่ละคน ที่จะได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากเครื่อง่ายภายนอกทัณฑสถาน โดยผู้ต้องขังที่มีเครื่อง่ายทางสังคมภายนอกทัณฑสถานมาเยี่ยม ซึ่งก็คือกลุ่มที่ใช้วิธีการพบปะสนทนา จะได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่มากกว่ากลุ่มที่ใช้วิธีการติดต่อทางจดหมาย เช่น สามารถปรึกษาได้ทันทีที่มีบุคคลมาเยี่ยม หรือขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้ก็สามารถบอกกล่าวได้ทันที ด้วยสาเหตุนี้ทำให้เกิดความแตกต่างในการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สุวนีย์ เกี้ยวกิ่งแก้ว (2527 : 66) ที่กล่าวว่า การติดต่อกันระหว่างบุคคลจะนำไปสู่สัมพันธภาพทางสังคม ซึ่งสัมพันธภาพของบุคคลทั่วไปเกิดได้ เมื่อมีการรวมตัวกัน สัมพันธภาพทำให้บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการหลายอย่าง และวิธีการที่ใช้ในการติดต่อกันจะมีผลต่อสัมพันธภาพทำให้เกิดความแตกต่างของการสนับสนุนทางสังคมที่แต่ละบุคคลจะได้รับด้วย

เครือข่ายภายนอกทัศนสถานของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ได้แก่ เครือข่ายครอบครัว เครือข่ายญาติ และเครือข่ายเพื่อนนอกทัศนสถาน ดังต่อไปนี้

5.2.2.1 เครือข่ายครอบครัว

เครือข่ายครอบครัว เป็นเครือข่ายภายนอกทัศนสถานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.74 คะแนน

รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม โดยพบว่าผู้ต้องขังที่มีรายได้สูงจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่มากกว่าผู้ต้องขังที่มีรายได้น้อย เช่น ครอบครัวมีรถยนต์ มีโทรศัพท์ ทำให้มีความสะดวกในการติดต่อขอเยี่ยมได้บ่อยครั้ง จึงมีโอกาสในการติดต่อกับพันธมิตรกลุ่มคนต่างๆ มากกว่าผู้ต้องขังที่มีรายได้ต่ำ ในขณะที่ผู้ต้องขังที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำ เวลาที่ครอบครัวมาเยี่ยมไม่สะดวก เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด การมาเยี่ยม หรือการโทรศัพท์มาหาต้องขึ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าโทรศัพท์สำหรับติดต่อ ดังนั้นการที่ผู้ต้องขังมีรายได้ของครอบครัวน้อยหรือมาก จึงส่งผลต่อความหนาแน่นของเครือข่ายครอบครัว ตลอดจนโอกาสในการได้รับการสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ

กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างมากในทุกๆ ด้าน สิ่งที่ทำให้กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ ตัวกำหนดโทษเอง เมื่อทันทีที่ศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดแล้ว ว่ามีกำหนดโทษระยะเวลากี่ปี จะมีผลต่อความหนาแน่นของเครือข่ายครอบครัว

ชั้นผู้ต้องขังต่างกันมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านการเงิน จากครอบครัว โดยผู้ต้องขังชั้นเยี่ยมจะได้รับการสนับสนุนทางด้านจิตใจ และด้านการเงิน จากครอบครัวมาก เนื่องจากผู้ต้องขังที่อยู่ในชั้นเยี่ยม เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ได้รับการยอมรับเรื่องความประพฤติจากบุคคลในครอบครัวว่าสามารถกลับคนเป็นพลเมืองดี และสมควรที่จะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดของ คุณอนงค์ ศรีวัชรกุล ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง ที่กล่าวว่า การที่ผู้ต้องขังต้องหมดอิสรภาพ ต้องห่างเหินครอบครัว ญาติพี่น้อง การได้รับกำลังใจจากบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา ภรรยา บุตร เพื่อนสนิท ญาติพี่น้อง ฯลฯ ในการมาเยี่ยมตามสารทุกข์สุขดิบ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันของบุคคลที่ติดต่อบริพันธ์หรือรู้จักคุ้นเคย เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญมากเพราะถือเป็นภูมิคุ้มกันมิให้เขาประพฤติผิดโดยกลับคนเป็นพลเมืองดี

ลักษณะครอบครัวส่งผลต่อเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จากผลการศึกษาจะพบว่า ผู้ต้องขังที่มีลักษณะครอบครัวขยายมีเครือข่ายทางสังคมที่หนาแน่นกว่า ลักษณะครอบครัวแบบเดี่ยว และลักษณะครอบครัวแบบขยายได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าลักษณะครอบครัวเดี่ยว ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มสังคมขนาดเล็ก ซึ่งประกอบไปด้วยพ่อ แม่ ลูก ต่างจากผู้ต้องขังที่อยู่ในครอบครัวขยายซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มสังคมที่มีขนาดใหญ่กว่า และการได้รับการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากกว่า สมาชิกในครอบครัวขยาย ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้องอยู่ร่วมด้วย โดยผลการศึกษาที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของ ภัทรพงศ์ ประกอบผล (2534 : 116) ที่พบว่า ปัจจัยลักษณะครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของผู้ป่วยเรื้อรัง โดยผู้ป่วยที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยายมีพฤติกรรมการเผชิญความเครียดต่ำกว่าผู้ป่วยในครอบครัวเดี่ยว

ลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์ และพระราชบัญญัติยาเสพติดมีความหนาแน่นของเครือข่ายทางสังคมน้อยกว่าลักษณะความผิดอื่น ทั้งนี้มีข้อสังเกตคือ ความผิดสองลักษณะนี้มีความเกี่ยวพันกันทางคดี ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์ ส่วนมากมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และขณะที่ทำผิดตำรวจตรวจไม่พบว่ามียาเสพติด จึงถูกจำคุกด้วยข้อหาประทุษร้ายต่อทรัพย์ ส่วนวัตถุประสงค์ของการทำผิด เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้ไปซื้อยาเสพติด ดังนั้นพฤติกรรมของผู้ต้องขังในสองลักษณะความผิดนี้จึงมีลักษณะนิสัยใจคอคล้ายกัน โดยพื้นฐานครอบครัวของผู้ต้องขังเหล่านี้มาจากครอบครัวที่แตกแยก มักไม่มีความพอใจในครอบครัวของตนเอง ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวต่ำ ส่งผลให้ความหนาแน่นของเครือข่ายทางสังคมน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสรีน ปุณณะหิตานนท์ (2520 : 8 - 15) คือ ผู้ที่ติดยาเสพติดส่วนมากจะมาจากครอบครัวที่แตกแยกไม่มีความสุข ทั้งประสบกับเหตุการณ์รุนแรงในครอบครัวมากกว่าคนกลุ่มอื่น ไม่พอใจในครอบครัวของตน เพราะครอบครัวไม่มีความสุขไม่ราบรื่น บิดามารดามีการขัดแย้งกัน นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ (2541 : 70) กล่าวว่า โดยทั่วไปเมื่อผู้ใดเสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะกลายเป็นผู้ทำลายชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูล ตลอดจนพี่น้องที่รังเกียจ เป็นที่รังเกียจของสังคม ไม่อยากคบค้าสมาคม สูญเสียเงินทอง และทรัพย์สินโดยไร้ประโยชน์

5.2.2.2 เครือข่ายญาติ

ลักษณะครอบครัวส่งผลต่อเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม จากญาติ จากผลการศึกษาจะพบว่า ผู้ต้องขังที่มีลักษณะครอบครัวขยายมีเครือข่ายญาติหนาแน่นกว่าลักษณะครอบครัวแบบเดี่ยว และลักษณะครอบครัวแบบขยายได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากญาติมากกว่าลักษณะครอบครัวเดี่ยว ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังที่อยู่ในครอบครัวขยายจะมีเครือญาติเข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์ด้วยมากกว่า และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นก็เป็นการสัมพันธ์แบบผูกพันแน่นแฟ้น ทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหารือ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน

เมื่อเคือร่อนก็ได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉวีวรรณ แก้วพรหม (2530 : 15) ที่กล่าวว่า โครงสร้างของเครือข่ายทางสังคมที่ดี ประกอบไปด้วยขนาดของกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ ชนิดของความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระยะเวลาในการติดต่อที่สม่ำเสมอ ซึ่งโครงสร้างของเครือข่ายทางสังคมที่ดีมีลักษณะเช่นเดียวกันกับลักษณะของครอบครัวไทยแบบขยาย ซึ่งมีความใกล้ชิดผูกพันและเอื้ออาทรต่อกันสูง ทั้งในยามปกติและในยามที่เคือร่อน ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่าถ้าผู้ต้องขังอยู่ในครอบครัวขยายย่อมมีโอกาสในการ ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าผู้ต้องขังที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านคำปรึกษา จากญาติ โดยผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าลักษณะความผิดอื่นๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับเครือข่ายญาติ สอดคล้องกับ เบอร์ตัน เอช. แคลป์เพน และคณะ (Berton H. Kaplan ,et al. 1977 : 47 อ้างถึงใน เสาวภา วิชิตวาที. 2534 : 59) กล่าวว่า กลุ่มเครือญาติ เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันทางชีวภาพ และตามกฎหมาย สมาชิกในกลุ่มนี้จะใช้เวลาร่วมกันมาก มีกิจกรรมร่วมกัน และปฏิสัมพันธ์หลายชนิด อาจมีความถี่ในการติดต่อสูง มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน

5.2.2.3 เครือข่ายเพื่อนนอกทัณฑสถาน

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สินได้รับการสนับสนุนทางสังคมทุกด้าน จากเพื่อนนอกทัณฑสถานน้อย ทั้งนี้เพราะความถี่ในการติดต่อกับเพื่อนนอกทัณฑสถานน้อย และกลุ่มตัวอย่างบางคนไม่ได้รับติดต่อจากเพื่อนนอกทัณฑสถานเลย ทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมานานลดน้อยลง และกลุ่มตัวอย่างเองก็รู้สึกว่าจะถูกแยกออกจากสังคมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ซาดิซาย ณ เชียงใหม่ (2528 : 214) ที่ว่า เครือข่ายสังคมของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะมีการรู้จักคนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความสัมพันธ์ต่อคนที่รู้จักมานานอาจจะค่อยๆ เสื่อมไป การที่บุคคลได้พบปะกันบ่อยครั้งอาจช่วยให้มีความรู้สึกผูกพันมาก และ ธิดา กิจจาชาญชัยกุล (2542 : 46) กล่าวว่าเมื่อคนรู้สึกว่าจะถูกแยกออกจากสังคม จะเป็นผลให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายความสัมพันธ์ โดยความสัมพันธ์เช่นนี้มักพบได้ในกลุ่มเพื่อน

ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตได้รับการสนับสนุนทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านสิ่งของ จากเพื่อนนอกทัณฑสถานมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตเป็นโทษที่หนัก มีระยะเวลาในการจำคุกยาวนาน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ผู้ต้องขังกลุ่มนี้จะรู้จักคนมากกว่าก่อนที่จะต้องจำคุก และขณะยังจำคุกอยู่สามารถรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกันไว้ได้

กำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคม ด้านสิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร คำปรึกษา และด้านการเงิน จากเพื่อนนอกทัณฑสถาน โดยผู้ต้องขังที่มีกำหนดระยะเวลา 6 - 10 ปี

ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่ากำหนดโทษกลุ่มอื่นๆ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกำหนดโทษกับระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีกำหนดโทษระยะเวลา 6 – 10 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในทัณฑสถานมาระยะเวลานาน แต่น้อยกว่ากลุ่มกำหนดโทษระยะเวลา 11 – 15 ปี ดังนั้นกำหนดโทษมากหรือน้อยจึงไม่เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนนอกทัณฑสถาน แต่แสดงให้เห็นว่ากำหนดโทษเกี่ยวข้องกับระยะเวลาตั้งแต่เข้ามาอยู่ในทัณฑสถานของผู้ต้องขัง

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการแก้กฎหมาย ในเรื่องการขกเว้นโทษโดยไม่ใช้โทษจำคุก สำหรับผู้ที่กระทำผิดเพียงเล็กน้อย พลังพลาด หรือไม่ร้ายแรง เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่โทษไม่ถึง 1 ปี จำนวน 15 คน ที่มีโทษเพียงเล็กน้อย การลงโทษจำคุกเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการปฏิบัติต่อคนที่ทำผิดก็จริง แต่สำหรับคนที่ทำผิดเพียงเล็กน้อยไม่สมควรที่จะใช้โทษจำคุก ในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ประสบปัญหาความแออัดของผู้ต้องขัง การขาดบุคลากรเฉพาะทางการขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งหากนำวิธีขกเว้นการลงโทษจำคุกมาใช้ โดยเลือกมาตรการอื่นๆ แทนการลงโทษจำคุก เช่น การใช้โทษปรับ การรอลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติ การควบคุมตัวไว้ที่บ้าน การเข้ารับการฝึกอบรมในค่ายทหาร การทำงานสาธารณประโยชน์ทดแทน เป็นต้น จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้าน ทั้งประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง บุคลากรของหน่วยงาน ตลอดจนภาพลักษณ์และชื่อเสียงของกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ ลดการถ่ายทอดพฤติกรรมระหว่างกันของผู้ต้องขัง ลดความแออัดยัดเยียด ลดการปะปนกันของผู้ต้องขังระหว่างผู้ต้องขังที่โทษไม่ร้ายแรงกับโทษร้ายแรง เป็นต้น นอกจากนี้ยังประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างเรือนจำประเภทต่างๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

ผู้วิจัยได้จำแนกข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเครือข่ายภายในทัณฑสถาน และส่วนที่สองเป็นเครือข่ายภายนอกทัณฑสถาน

5.3.2.1 เครือข่ายภายในทัณฑสถาน

5.3.2.2 เครือข่ายภายนอกทัณฑสถาน

5.3.2.1 เครื่องข่ายภายในทัณฑสถาน

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติสำหรับเครือข่ายภายในทัณฑสถาน มีดังนี้

5.3.2.1.1 เครือข่ายผู้คุม

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ควรมีสองบทบาทในคนๆ เดียวกัน คือ ทั้งในบทบาทของผู้ปกครองที่ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล และในบทบาทของผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ปฏิบัติกับผู้ต้องขังเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน โดยจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ทำให้ง่ายต่อการปกครอง นอกจากนี้การที่ปฏิบัติเช่นนี้จะส่งผลให้ผู้ต้องขังจะปรับพฤติกรรมไปในทางที่ดี

5.3.2.1.2 เครือข่ายนักสังคมสงเคราะห์

ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ควรเพิ่มบุคลากรตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ชายเข้ามาเสริมงานทางสังคมสงเคราะห์ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า บทบาทนักสังคมสงเคราะห์หญิงในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางยังน้อย การช่วยเหลือจะเป็นแบบเก็บตก หรือเฉพาะหน้า โดยเป็นการแจกสิ่งของบริจาค มากกว่าการให้คำปรึกษา การสนับสนุนทางด้านจิตใจ และการให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องกฎระเบียบความปลอดภัย ทำให้ไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่คุมขังได้ และต้องปฏิบัติหน้าที่เพียงลำพัง ดังนั้นจึงควรมีนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นชายมาเสริม โดยให้เข้าไปปฏิบัติงานภายในทัณฑสถาน เช่น บริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องขังในแดนต่างๆ งานให้ข้อมูลข่าวสาร ส่วนนักสังคมสงเคราะห์หญิงก็ให้ปฏิบัติงานภายนอก เช่น ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอความช่วยเหลือสำหรับผู้ต้องขัง การให้บริการคำปรึกษาแล้วแต่กรณีที่ผู้ต้องขังสามารถถูกส่งตัวออกมาได้ เป็นต้น

5.3.2.1.3 เครือข่ายเพื่อนผู้ต้องขัง

ฝึกผู้ต้องขังทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ (para social workers) ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนผู้ต้องขัง เป็นการใช้กลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อน โดยการคัดเลือกผู้ต้องขังที่เป็นตัวแทนต่อผู้ต้องขังทั้งหมดในอัตรา 1 ต่อ 10 เช่น แคนที่มีผู้ต้องขังจำนวน 400 คน ก็คัดเลือกผู้ต้องขังมา 40 คน ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยของนักสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนผู้ต้องขังในแดน ให้มีความรู้ความเข้าใจการทำงาน โดยผ่านการอบรมด้านสังคมสงเคราะห์ จากนักสังคมสงเคราะห์ก่อน เช่น การให้การสนับสนุนด้านอารมณ์จิตใจแก่เพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันควรจะพูดจาอย่างไร การให้คำปรึกษาแก่เพื่อนผู้ต้องขังที่มีปัญหา การสำรวจว่าเพื่อนผู้ต้องขังคนใดขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้และต้องการความช่วยเหลือ การส่งข่าวสารจากนักสังคมสงเคราะห์ถึงผู้ต้องขังในแดน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ผู้ต้องขังได้ช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหากการขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทางได้

5.3.2.1.4 เครื่องช่วยอนุศาสนาจารย์

ควรมีการจัดรายการธรรมะในเสียงตามสายโดยอนุศาสนาจารย์ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการวิจัยพบว่าเกิดความเลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มผู้ต้องขังที่ได้เรียนธรรมะกับกลุ่มที่ไม่ได้เรียน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องจำนวนบุคลากรและเรื่องของความปลอดภัย ดังนั้นวิธีที่จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน คือ การใช้เสียงตามสายของทัณฑสถานโดยอนุศาสนาจารย์ โดยจัดเวลาออกอากาศเหมือนรายการวิทยุ มีการแบ่งวัน เวลาที่จะออกอากาศของแต่ละสัปดาห์ ซึ่งวิธีนี้จะได้ประโยชน์สำหรับผู้ต้องขังที่สนใจธรรมะเท่านั้น ดังนั้นวิธีการต่อไปคือ การกระตุ้นให้เกิดความสนใจ โดยการให้ตอบคำถามธรรมะชิงรางวัล ซึ่งรางวัลดังกล่าวเป็นสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ต้องขัง เช่น แป้ง ยาสีฟัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่สนใจธรรมะหันมาสนใจ

5.3.2.1.5 เครื่องช่วยครูฝึกวิชาชีพ

ควรฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของตลาดแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นสาขาวิชาที่สอนจึงต้องเปลี่ยนแปลงตามเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ของตลาดแรงงาน

5.3.2.2 เครื่องช่วยภายนอกทัณฑสถาน

ควรทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการส่งไปรษณียบัตรแก่ครอบครัว ญาติ และเพื่อนภายนอกทัณฑสถาน โดยให้ผู้ต้องขังเลือกบุคคลหนึ่งคนในกลุ่มดังกล่าวที่อยากพบมากที่สุด หลังจากนั้นทัณฑสถานจะส่งไปรษณียบัตรแจ้งเวลาทำการในการเยี่ยมผู้ต้องขัง แผนที่ และสายของรถประจำทางที่ผ่านหน่วยงาน ทั้งนี้สาเหตุที่มีได้แยกเป็นแต่ละเครื่องช่วย เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องบุคคลที่เป็นเครื่องช่วย ตัวอย่างเช่น ผู้ต้องขังบางรายไม่มีเครื่องช่วยครอบครัวเนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิตแล้ว บางรายอยู่กับญาติ บางรายไม่มีเพื่อน ฯลฯ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเพื่อมิให้เป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย จึงใช้วิธีให้เลือกบุคคลเพียงคนหนึ่ง จากเครื่องช่วยภายนอกทัณฑสถานทั้งหมด แต่ต้องเป็นคนที่ผู้ต้องขังอยากพบมากที่สุด

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

ควรมีการติดตามผลว่า หลังจากที่มีเครื่องช่วยทางสังคมภายนอกทัณฑสถานมาเยี่ยมแล้ว พฤตินิสัยของผู้ต้องขังเป็นอย่างไร ดีขึ้นหรือไม่ และมีการเก็บสถิติจำนวนครั้งของการมาเยี่ยมเยียนจากบุคคลในเครื่องช่วยต่างๆ